

morejo vpisati v višjo obrtno šolo (École d'arts et métiers). — Učni načrt meščanskih sol je sledeči: literarni del — pravopis, slovica, francoska literatura; zgodovina francije in svetovna zgodovina; zemljepis vsega sveta; državno upravnštvo — vsaki se doda temu nekaj o pravi; predavanja o morali, o čemer predava vedno ravnatelj šole; živi jeziki: po eden živ jezik poleg francoskega, ki je obilgaten v vseh sekcijah izvzemši v gospodinjstvem tečaju dekliških sol. V večini meščanskih sol s posebnimi tečaji učenci lahko sami izberejo tuji jezik, ki se ga zele učiti. Največ se učijo angleščina, potem španščina, nemščina in italijanscina.

Matematika: geometrija, algebra; fizika, kemija, botanika, živalstvo, geologija, higijena.

Prostoročno risanje po naravi in po predlogu. V dekliških solah se ozira pri risanju na praktičnost za ženske.

Ročna dela: za dečke izdelovanje predmetov iz lesa v obce; za deklice: šivanje, klekanje, vezenje itd. za učenke gospodinjstvega tečaja tudi kuhanje in pouk v gospodinjstvu. Petje: po notah.

Trgovski tečaj meščanske šole. Učenci tega tečaja morajo prisostvovati vsem predavanjem za splošno izobrazbo. Izbera si sami lahko le živi jezik, ki je v delu francoske najkoristnejši. Za nje so posebni tečaji o knjigovodstvu, o trgovskih vprašanjih v obce, za stenografijo in strojeopisje. V industrijskem tečaju so predavanja o industrijskem risanju in o industrijski vadi v obce. V poljedelskih tečajih se uče gojenci teoretično in praktično poljedelstva. Meščanske, čisto strokovne šole se ozirajo mnogo bolj na strokovno nego na splošno izobrazbo učencev. Naj še pripomnim, da se teoretično poučuje v dekliških meščanskih solah domaća ekonomija, a praktično v gospodinjstvih tečajih. V četrtem letu se priklapi učeni načrtu pouk o negovanju novorojenčkov.

V deških in dekliških meščanskih solah sta dve uri telovadbe na teden. Učiteljsko osebje meščanskih sol: ravnatelj so izbrani iz učiteljstva meščanskih sol, profesorjev in ekonomov učiteljšč. — Učitelji so sledeči: pravi učitelji mešč. sol, pomožni učitelji (professeurs adjoints) in deligrani ljudskošolski učitelji (instituteurs délégués).

Pravi učitelji so oni, ki imajo izpit za meščanske šole (izpit književnosti ali pa znanosti). Učitelji književnosti poučujejo na manj razvitih (s tremi letniki in v provinciji) meščanskih solah tudi žive jezike. Učitelji znanosti poučujejo tudi risanje. Učiteljski kandidati za učiteljstva in za učiteljstva in za meščanske šole se pripravljajo na višjem učilišču. (École normale supérieure) v St. Cloud za moške in v Fontenayaux-Roses za ženske.

Pomožni učitelji so oni, ki imajo posebne izpite iz ročnih del, gospodinjstva, poljedelstva itd. Pomožni učitelji so nastavljeni definitivno; njihova plača je za 500 fr manjša od pravih učiteljev istega plačilnega razreda.

Za učitelje deligrane (dodeljene) na meščanske šole se nastavljajo: sposobnejši ljudskošolski učitelji, ki so napravili še četrto letnik učiteljstva; (za ljudskošolske učitelje so drugače učiteljstva samo s tremi letniki. Sicer bom pa prihodnje govoril o organizaciji učiteljšč na francoskem) dalje oni, ki imajo izpite iz pojedinih predmetov na kaki fakulteti.

Posebna vrsta je za učitelje živih jezikov, ki so položili izpit iz njih pri posebnih, v to svrhu sestavljeni komisiji, ali pa na vseučilišču. Oni postanejo pravi-definitivni učitelji jezikov na meščanskih solah in uživajo iste ugodnosti kakor njihovi kolegi-učitelji književnosti in znanosti.

Trgovskim in industrijskim tečajem so dodeljeni pomožni učitelji s potrebnimi izpiti. Isto velja za čisto strokovne meščanske šole.

Meščanske šole imajo na francoskem velik ugled in veliko bodočnost zaradi tega, ker je po končani vojni tudi Franciji nujno potrebna inteligenca; drugič, zaradi predragih in dolgih študij v srednjih solah in tretjič, ker starši žele, da pridejo njihovi otroci čimprej do kruha.

Isti razlogi so napolnili gotovo tudi naše šolske oblasti, da so pomnožile v Sloveniji število prepotrebni meščanskih sol. Zgrajene na jakim temeljih, naj odgovarjajo vsem modernim potrebam! Iz njih naj dobi naša ujedinjena, velika jugoslovanska domovina v bližnji bodočnosti zdravo in najboljše vzgojeno mladino, ki nam je tako zelo potrebna!

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer. Z ozirom na poziv v 38. št. Uč.

Tovariša vabim tem potom vse članke; da temeljito proučite načrt zakona o narodnih solah za kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev, ter pošljete izpreminjvalne predloge tovarišu Aleksandru Koprivcu, šolskemu voditelju na Ščavnici, pošta Radgona, kateri bo iste zbiral ter o njih referiral na društvenem zborovanju, ki bo sredi meseca novembra. Obenem prosim, da vsake navede tudi kraj, kjer bi naj zborovali! — Karel Mavrič, t. č. podpredsednik.

+ Društvo učiteljev in šolskih prijateljev ljubljanske okolice ima svoj redni občni zbor dne 29. 12. 1919 ob 10. uri dopoldne v sobi „Hranilnice“ v Učiteljski tiskarni. Na dnevnem redu so običajna poročila in volitve in pa predavanje: O našem položaju. Na to zborovanje uljudno vabim cenj. člane. Prosim tudi, da mi pošlje zaostalo članarino, kdor je še ni. Ob pol 10. je ravno tam o d b o r o v a seja. Na zdar! Janko Žirovnik.

Iz Jugoslavije.

— Predsednik „Zaveze“ tov. Luka Jelenc se je odpeljal v Zagreb in Beograd, da posreduje vzajemno z drugimi organizacijami pri ministrstvu o učiteljskem gmotnem vprašanju in o izvedbi novega zakona glede ureditve učiteljskih prejemkov.

— Demisijo je podal dosedanji predsednik višjega šolskega sveta prof. Fran Vajnjal.

— Okrajnim učit. društvom! Javljamo vsem okrajnim učit. društvom, da na vse mnogobrojne vloge in resolucije, ki jih je vpsalala „Zaveza“ bodisi sama, ali od okr. društev v teku zadnjega poslovnega leta, do danes še ni prejela od viš. šol. sveta nobene rešitve. Tozadevna krivda pade na predsedstvo viš. šolskega sveta. — Nasprotno smo pa na vlogo „Zaveze“ na kr. ministrstvo v Beogradu v zadevi skrčenja učiteljske izobrazbe na tri leta prejeli že tekom 10 dni ugodno rešitev, ki razveljavlja omenjeno naredbo za Slovenijo. — Omalovaževati se ne damo, toliko za sedaj!

— Tovariši in tovarišice! Časi so resni in nahajamo se v odločilni fazi glede ureditve našega gmotnega in pravnega vprašanja. Organizacija pa potrebuje gmotnih sredstev, da lahko brani in zastopa naše koristi. Brez sredstev bomo ostali doma in bodo drugi z nami gospodarili tako, kakor se bo njim ljubilo. Dosegli tudi ne bomo ničesar! Zganite se torej in prispevajte za rezervni sklad „Zaveze“, ker najhujše nas še čaka, ko se bo treba boriti za uvrstitev v splošno službeno pragmatiko drž. uradnikov! Kdor še ni prispeval za „rezervni sklad“ naj to po pošti čimprej stori! Okrajna društva pozivamo, da tudi ona določijo svoje poverjenike, ki bodo zbirali prispevke za „rezervni sklad“.

— Okrajna učiteljska društva še sedaj niso poslala izpreminjvalnih predlogov za nov šolski zakon. Opozarjamo jih tem potom na sklep delegacije. Izvoljeni odsek je moral preložiti svoje delo za mesec dni in to samo zaradi tega, ker okrajna društva povečini niso napravila svoje dolžnosti. Apeliramo na predsednike in tajnike, da sodelujejo pri prenosu zakona in je popolnoma napačno stališče, da se zanašajo okrajna društva le na centralo. Pošljite torej izpreminjvalne predloge nemudoma ali pa skličite takoj zborovanja, če jih še niste!

— Odgovor ministrstva prosvete iz Beograda „Zavezi“. Na protest organiziranega slovenskega učiteljstva proti skrčenju učiteljske izobrazbe na tri letnike učiteljstva je ministrstvo prosvete odgovorilo „Zavezi“, da ukinja veljavnost imenovane naredbe za Slovenijo. „Zaveza“ je vložila ta protest takoj, ko je izšla imenovana naredba — direktno v Beograd in je to poročilo zaradi tiskarske stavke zakasnelo.

— V našem uredništvu in pri strokovnem tajništvu se je oglašil predsednik „Dalmatinskega učiteljskega Saveza“ in urednik „Pokreta“, tovariš Ivo Radovanović iz Splita. Vršila se je na to seja s predsedstvom „Zaveze“, pri kateri je bilo ugotovljeno, da je mnenje slovenskega in dalmatinskega učiteljstva v načelnih vprašanjih glede bodoče Unije vsega jugoslovanskega učiteljstva popolnoma enako. Popolno soglasje se je tudi konstatiralo glede stališča, ki ga naj zavzamemo k načrtu novega šolskega zakona. Vršili so se pogovori o kongresu ob ustanovitvi Unije jugoslovanskega učiteljstva. Prevladovalo je mnenje, da naj se vrši kongres v velikih počitnicah v Beogradu, a pred kongresom se ima vršiti še ena skupna seja v Zagrebu. Določila se je nadaljna taktika skupnega postopanja.

— Minister prosvete g. Pavle Marinković in zastopniki jugoslovanskega učiteljstva. „Zaveza“ je izrazila svoje ogorčenje in protest napram postopanju mini-

stra prosvete Pavle Marinkoviča ob priliki poseta deputacije glavnega odbora srbskega „Udruženja“, ki je v informativne svrhe posetilo ministra prosvete zaradi gmotnega vprašanja učiteljstva — kot pooblaščenec vseh jugoslovanskih učiteljskih organizacij. Podrobno poročilo prinesemo prihodnjic.

— Poročilo o seji za ustanovitev „Udruženja“ vsega jugoslovanskega učiteljstva v Beogradu prinesemo prihodnjic. Slovensko učiteljstvo je na seji zastopal strokovni tajnik „Zaveze“, tovariš Rudolf Dostal. Izdelal se je načrt pravil in izvršile druge predpriprave za „Zavezo“ ter govorilo o ureditvi in izenačenju notranjih razmer učiteljskih organizacij v kraljevini ter o skupnem nastopu.

— Poročil se je tov. Fran Erjavec z gdč. Danico Zupanovo, knjigovodkinjo „Učiteljske tiskarne“. Bilo srečno!

— Gospodarsko društvo „Samopomoč“ in Ljubljansko učiteljsko društvo. Pojasnilo članom: Ker prejemam dan na dan razne prijave za gospodarsko društvo „Samopomoč“ in je iz teh prijav razvidno, da nekateri tovariši niso tozadevno na jasnem, objavljam to-le: Z gospodarskim društvom „Samopomoč“ nimam nikakih stikov in tudi ne sprejemam nikakih prišpevkov za to društvo. Tudi ne prijavljam nikakih članov društvu „Samopomoč“, ker je to stvar vsakega posameznika. Pravila „Samopomoči“ zahtevajo, da mora biti vsak zadrudnik prijavljen potom svoje stanovske organizacije „Društvu državnih nameščencev“. Imenik članov sem omenjenemu društvu vpsal dne 4. novembra t. l. in sem tudi plačal iz društvene blagajne za vsakega člana K 2.20. Ta znesek naj blagovoliijo poverjeniki na raznih solah pobrati in mi ga ob priliki izročiti. Po sklepu „Zaveze“ so pa člani učiteljskih društev le oni, ki plačajo letnino K 48.—, bodisi potem že, da jo plačajo meseca januarja ali pa pozneje. Kdor je torej plačal letnino pri kakem okrajnem učiteljskem društvu, pa se je nato preselil v Ljubljano, je član ljubljanskega učiteljskega društva, ako se je odbor prijavil. Olajšave glede članarine je dovolilo vodstvo Zaveze samo učiteljem-zadručnikom; drugih olajšav pa ni. V preteklih tednih pa je bilo prijavljenih ljublj. uč. društvu več novih članov, ki so plačali znesek K 8.—. Ta znesek sem jim vključil na račun letnine 1919 in jih prosim, da mi ostane K 40.— še nakažejo, nakar jih društvo sprejme kot člane. „Zaveza“ pa nima več na razpolago vseh letošnjih števil naših strokovnih listov, da bi jih mogla poslati na novo sprejetim članom; morali jih bodo pač utrpeli. Za poslovno leto 1920 priložim „Uč. Tovarišu“ položnice prihodnj. mesec. Pri tem opozarjam tovariše, naj ne plačujejo letnine n. pr. „Uč. tiskarni“, ker se s tem lahko zanesejo v naše blagajniške knjige nepotrebne napake, ki le ovirajo redno poslovanje. Tovariše iz zasedenega ozemlja, ki bivajo v Ljubljani in so se društvu priglasili, sem tudi prijavil „Društvu državnih nameščencev“.

Repovš, blagajnik.

— „Šolski list“ izide skoro. Srednja stopnja je že dotiskana in se bo pričela te dni razpošiljati. Višja stopnja in nižja je tudi že v delu in se bo delo pospešilo, ker je nekoliko zastalo zaradi tiskarske stavke. Tovariši naj se pravočasno oglašijo z naročili, ker se bo tiskalo le toliko izvodov, kolikor jih bo naročili. Vsebinska je povsem sedanjemu preobratu prirojena in greši vsakdo proti patriotski vzgoji, kdor še sedaj poučuje na podlagi knjig, ki so prožete z avstrijskim duhom, ko ima res narodno patriotsko čtivo v „Šolskem listu“ na razpolago. Opozarjamo na sklep delegatov slovenskega učiteljstva.

— Umrla je v Ljubljani gospa Franja Račič, žena vpk. tov. Alojzija Račiča in mati tov. Božo Račiča iz Adlešič. — Naše sožalje!

— Društvo „Jubilejska samopomoč“ naznanja, da so 26. oktobra 1919 vročene položnice veljale za 59. in 60. smrtni slučaj; umrla sta člana Fran Pečar 24. 8. in Simen Meglič 16. 10. 1919.

— Daj nam danes naš vsakdanji kruh. (Razmišljanje z dežele.) A. M. Usoda me je zanesla preko demarkacijske črte v Slovenijo. Odkrito rečeno, bil sem presečen v marsičem, ko sem se ozrl po naši domovini in marsikateri utiski so se mi začrtali neizbrisno v srce. Mnogo grenkega razočaranja je padlo v kupo navdušenosti in idealov, ki sem jo srečno prinesel preko žičnih ovir. Toda človeško življenje je že tako, da se menjujejo solnčni z deževnimi dnevi, da treba v prekipenjačo čašo navdušenja mnogo hladne vode. Toda k stvari: Jugoslavija je izpoznala velik pomen učiteljstva, dvignila ga je in mu omogočila dostojno eksistenco po leilih bojev in razočaranj. Uresničile so se težnje po dvigljenju v socialnem oziru. Učitelj je uradnik in to je za naše nasprotnike hud udarec. Učiteljstvo se odteza s

tem vplivu strank, ni več igrača v rokah vsakokratnih mogočnjakov po vaseh. To je vse prav lepo, toda od denarja se ne da živeti, tovariši in tovarišice! Nekam čudno se sliši vse to. Pa je vendar le resnično! Orientalški kralj, kateremu je Timurlenk pošiljal v ječo dnevno skledico zlata, je kmalu umrl — lakote. Isto bo z nami. Denar nima nikake vrednosti več. Kakorhitro zašume v časopisnih kolonah o kakem zboljšanju gmotnega položaja, takoj se oglasi odmev: neprimerno zvišanje cen; češ plačaj, saj imaš denar! Tako ne pridemo nikamor. Kriza se pojstruje, namesto da bi se blažila. Kamorkoli se ozreš po Jugoslaviji, povsod imaš isto sliko, isti položaj. Toda tudi listi imajo tu svoj delež, da je občinstvo napačno informirano o nas in naših razmerah. Berite le kratko notico v 6. št. „Novic“ 5. 11. t. l. pod naslovom „Regulacija uradniških plač“, pa imate živ dokaz zavažanja ljudstva z napačnimi poročili, ki so objektivno naravnost lažnjiva za vsakogar, ki pozna načrt regulacije. Kaj pa pravzaprav hočemo? Danes ne dobi pošten uradnik, dostojen kralj, služabnik države SHS hrane, obleke, ne obuvala. Hrana je izginila ali pa je strašno draga, o oblekah pa ne govorim, ker je to luksuz za nas. Hočemo-li križem rok zreti v to? Vse se organizira. Vse deluje v gospodarsko povzdigo, kaj pa mi? V 26. št. „Narodne Prosvete“ učiteljskega glasila iz Beograda, čitam govoru Mihajla Avramoviča na zborovanju belgrajskega učiteljstva, da se snuje tam „Učiteljska potrošačka zadruga“ s pomočjo „Nabavljake zadruga“ v Beogradu. In mi? Goriški tovariši so bili neposredno pred polomom Avstrije na tem, da dobe svojo gospodarsko zadrugo, ki bi razširila svoje delovanje tudi po vojni. Razmišljujmo nekoliko, ali bi se ne dalo kaj ukreniti, da bi si gospodarsko pomagali v teh negotovih časih. Moje vrstice imajo namen otvoriti razpravo o tem! Snuje se uradniška „Samopomoč“, pazimo, da ne zamudimo prilik in ne pričapljamo šele h koncu, ko se nimamo več kam pridružiti! Kaj pa ideja konsumov sploh? Tudi tu leži neobdelano in za nas največkrat neznano polje.

— K notici „Daj nam danes naš vsakdanji kruh“. V Ljubljani se je osnoval uradniški konsum pod imenom „Samopomoč“. Ljubljansko učiteljstvo je deloma — z osebno prijavo in pristopnino — pristopilo kot član konsumu in se na ta način pridružilo tej gospodarski akciji državnega uradništva. Že od drugega državnega uradništva se je izrazila želja, da bi se „Samopomoč“ razširila po vsej Sloveniji, oziroma, da bi v posameznih krajih osnovala svoje filijale. Na okrajnih učiteljskih društvih je tedaj leželo, da se učiteljstvo v posameznih krajih pridruži ostalemu državnemu uradništvu in skupno z njim zaprosi centralo za osnovanje podružnice ter s pomočjo učit. dr. in splošnega državnega uradniškega društva vodi vse priprave za osnovanje podružnice. Takoj pa moramo pripomniti, da je smatrati to akcijo za popolnoma samostojno akcijo, ki ima s strokovno organizacijo le toliko skupnosti, da da ta inicijativo za osnovanje takega gospodarskega društva. Na podlagi obstoječih strokovnih organizacij se da lažje konstatirati, kolik bi bil interes med člani za tako gospodarsko društvo, da se mu da podlago. Popolnoma napačno je pa stališče, da se čaka in zanaša na centralo naše strokovne organizacije, „Zavezo“ in se pričakuje od nje, da bo povzročila ustanovitev take podružnice. To že ne odgovarja principu delitve dela, kaže nesamostojnost in tudi obremenjuje centralo z delom in odgovornostjo, ki je ne more prevzeti. Po treznem premisleku pa ne spada to tudi v njeno področje. V vsakem okraju je gotovo nekaj gospodarsko izvežbanih tovarišev, ki bodo prevzeli to delo in ga izvedli. Pač pa se drži uradniška organizacija strogo principa, da je član „Samopomoči“ lahko le organizirano uradništvo in naj bo potem član učit. ali splošne uradn. organizacije. Na okrajnih društvih je torej leželo, da se organizirajo tudi v tem oziru. V glavnem odboru „Samopomoči“ je kot zastopnik učiteljstva Andrej Škulj, učitelj na II. m. š. v Ljubljani, ki bo gotovo radevolje dal potrebne informacije, če se nanj društva obrnejo.

Uredn.

— Za uradništvo znižane cene v dramskem gledališču. Predstave so vsak četrtek, cene za 50 % nižje. Kdor se zanima, naj se oglasi vsake torek od 8. do 12. ure in od 5. do 7. ure v pisarni Društva zasebnih uradnikov, Gosposvetska cesta 12/II.

— Poziv! Abiturijenti učiteljšč in absolventi počitniškega tečaja ali pa učitelji-begunci, ki še nimajo učiteljskih služb, naj se nemudoma zglašijo na višjem šolskem svetu v Ljubljani. Predsednik: Vajnjal.

— Slovenska šolska Matica. Vsled tiskarske stavke se je tisk publikacij najbrže za dva meseca zakasnil. Mislili smo,